

Artsen gebruiken soms lastige woorden in hun communicatie. Om verwarring te voorkomen hebben specialisten een verklarende woordenlijst gemaakt.

Alopecia

Synoniem: Kale plekken

Het haar valt uit. Op het lichaam ontstaan kale plekken zonder haar. Na chemotherapie groeit het haar vrijwel altijd weer terug.

Anemie

Synoniem: Bloedarmoede

Bij bloedarmoede zijn er te weinig rode bloedcellen in het bloed. Het bloed kan dan te weinig zuurstof naar de lichaamscellen brengen.

Aromataseremmer

Synoniem: Anastrozol, antihormonen, exemestaan, letrozol

Een aromataseremmer is een medicijn. Het remt de aanmaak van hormonen. Een aromataseremmer is een vorm van hormoontherapie.

Ascites

Synoniem: Buikvocht

Bij uitzaaiingen in de buikholte kan er vochtophoping in de buik zijn. Dit heet ascites. De buik kan dan opzwellen en pijn doen.

Ascitespunctie

Synoniem: Punctie van buikvocht

Het vocht wordt met een naald uit de buik genomen en onderzocht op de aanwezigheid van kankercellen.

Benigne

Synoniem: Goedaardig

Als een tumor goedaardig is, kunnen de cellen niet uitzaaien naar andere delen van het lichaam. Een goedaardige tumor kan wel groeien en op de weefsels eromheen gaan drukken. De arts bespreekt of een behandeling nodig is.

Biopsie

Synoniem: Biopt

Bij een biopsie haalt de arts 1 of meerdere stukjes weefsel weg van de plaats van de afwijking. Dit weefsel heet een biopt. Een biopsie kan ook tijdens een operatie plaatsvinden. Het biopt dat is weggehaald uit het lichaam, gaat voor onderzoek naar het laboratorium. Met dit onderzoek kan de arts de diagnose stellen.

Carcinoom

Synoniem: Het meest voorkomende type kanker

Kwaadaardige woekering van epitheelcellen. Epitheelcellen zijn de cellen die de bovenste laag vormen van huid of slijmvliezen.

Chemotherapie

Chemotherapie is een behandeling met cytostatica. Dit zijn medicijnen die kankercellen doden of hun celdeling remmen. Deze medicijnen verspreiden zich via het bloed door het lichaam. Ze kunnen op bijna alle plaatsen de kankercellen bereiken.

Chromosomen

In elke cel zit informatie die bepaalt wanneer de cel moet gaan delen en daar weer mee moet stoppen. En ook welke functie de cel moet uitvoeren. Deze informatie heet DNA. Het DNA zit verpakt in lange strengen: de chromosomen. In iedere cel zitten 46 chromosomen. De chromosomen zitten in paren (23 paren). Van elk paar komt 1 chromosoom van de vader en het andere chromosoom van de moeder.

CT-scan

Met een CT-scan kan de arts onderzoeken hoever de tumor zich heeft uitgebreid. En vooral of er uitzaaiingen zijn. Een CT thorax-abdomen is een CT-scan van de longen en de buik.

Curatief

Curatief betekent genezend. Een curatieve behandeling is een behandeling die als doel heeft te genezen van de kanker.

Cyste

Een cyste is een holte gevuld met vocht. Dit is meestal goedaardig. Als niet helemaal duidelijk is of de cyste goedaardig is, kan de arts weefsel weghalen. De arts laat onderzoeken of er kankercellen in dit weefsel zitten.

Debulking

Synoniem: Cytoreductie chirurgie

Operatie waarbij de gynaecoloog het kankerweefsel dat zich buiten de eierstokken bevindt, probeert weg te nemen. Ook beide eierstokken, de baarmoeder, het vetschort en soms zelfs een stuk darm of ander orgaan worden dan verwijderd. Primaire debulking is een operatie zonder voorafgaande chemotherapie; Interval debulking is een operatie na (voor) behandeling met chemotherapie.

Diffuus

Verspreid

DNA

In elke cel zit informatie die bepaalt wanneer de cel moet gaan delen en daar weer mee moet stoppen. En ook welke functie de cel moet uitvoeren. Deze informatie heet DNA. Het zit in de kern van de cel. Ouders geven allebei de helft van hun DNA door aan hun kind. Daarom heet het DNA ook wel het erfelijk materiaal. Het DNA zit verpakt in lange strengen: de chromosomen. Op het DNA zit de informatie in stukjes. Zo'n stukje heet een gen. Het menselijk DNA heeft ongeveer 20.000 genen.

Gen

Een gen is een stukje DNA. Elk gen heeft een specifieke DNA-code. Deze code bevat informatie over een bepaalde eigenschap of functie. Zo zijn er genen die eigenschappen bepalen, bijvoorbeeld welke bloedgroep of welke kleur ogen iemand heeft. Er zijn ook genen die bepaalde taken uitvoeren. Bijvoorbeeld wanneer een cel moet delen, of juist moet stoppen met delen. Een mens heeft ongeveer 25.000 genen.

Gynaecologisch oncoloog

Gynaecoloog die is gespecialiseerd in de behandeling van kanker aan de vrouwelijke geslachtsorganen.

HIPEC

Buikspoeling met verwarmde chemotherapie op het einde van de operatie bij een succesvolle intervaldebulking.

Histologie

Synoniem: Weefselonderzoek

Dit is een onderzoek van weggehaald weefsel uit de afwijking.

Hysterectomie

Synoniem: Verwijderen baarmoeder

De medische term voor het verwijderen van de baarmoeder is uterusextirpatie of hysterectomie.

Internist-oncoloog

Synoniem: Medisch oncoloog

Een internist die gespecialiseerd is in de behandeling van kanker. Deze arts geeft bij kanker de behandeling met chemotherapie, immunotherapie en doelgerichte therapie.

Intervaldebulking

Synoniem: Een operatie met chemotherapie

Soms is eierstokkanker te uitgebreid om weg te halen bij een operatie. Bij intervaldebulking krijgt de patiënt drie kuren chemotherapie om de hoeveelheid tumor kleiner te maken. Na twee kuren volgt een CT-scan en bloedonderzoek om te kijken of de behandeling aanslaat en de tumor klein genoeg is geworden. De operatie na chemotherapie heet een intervaldebulking. Na de operatie volgen weer drie chemokuren. Intervaldebulking is ook een mogelijkheid als de conditie niet goed genoeg is voor een debulkingsoperatie.

Invasief

Invasief betekent dat de kanker andere weefsels of in het bloed kan binnendringen. Ook kan de tumor dan uitzaaien naar andere organen.

Kwaadaardig

Synoniem: Maligne

Een kwaadaardige tumor is kanker. Een kwaadaardige tumor kan in omliggende weefsels en organen groeien. Ook kunnen de cellen losraken. De kankercellen kunnen via het bloed en/of de lymfe ergens anders in het lichaam terechtkomen. Ze kunnen zich daar vasthechten en uitgroeien tot nieuwe tumoren. Dit zijn uitzaaiingen. Een ander woord voor uitzaaiingen is metastasen.

Laesie

Synoniem: Afwijkend weefsel

Weefsel dat afwijkend is en er niet hoort te zijn.

Lotgenotencontact

Contact tussen mensen die hetzelfde hebben meegemaakt. Voor gynaecologische kanker is dat de Stichting Olijf.

Metastasering

Synoniem: Uitzaaiingen (metastasen)

Metastasen zijn uitzaaiingen van primaire kwaadaardige tumoren ergens anders in het lichaam. Uitzaaiingen kunnen overal in het lichaam voorkomen. Ze kunnen bijvoorbeeld via de bloedcirculatie en/of het lymfesysteem in andere organen terecht zijn gekomen.

Multidisciplinair overleg

Synoniem: MDO

Dit is een overleg tussen verschillende artsen, verpleegkundig specialisten en andere zorgverleners, zoals radiologen en pathologen, die deskundig zijn op het gebied van kanker. Zij bekijken samen wat de beste behandeling voor iemand is.

Mutatie

Synoniem: Afwijking, pathogene variatie

Een fout in het DNA die zorgt voor een ziekte, of voor een verhoogde kans op een ziekte.

Omentum

Synoniem: Buikschort of vetschort

Het buikschort dat vastzit aan de randen van de maag en de dikke darm.

Oncologieverpleegkundige

Synoniem: Gespecialiseerd verpleegkundige

Een verpleegkundige die zich heeft gespecialiseerd in de zorg voor en begeleiding van mensen met kanker.

Ovaria

Synoniem: Eierstokken

Meervoud van eierstok (ovarium).

Ovarium

Synoniem: Eierstok

De eierstokken zijn de organen in het kleine bekken bij een vrouw waarin de eicellen zijn opgeslagen.

Ovariumcarcinoom

Synoniem: Eierstokkanker

Kanker in de eierstokken.

PA-gesprek

Synoniem: Beleid gesprek (ook wel Pathologische Anatomie gesprek)

Gesprek waarin de uitslagen en de (na)-behandeling of de uitkomst hiervan wordt besproken.

Palliatief

Palliatief betekent dat de ziekte niet te genezen is. Degene met kanker kan niet meer beter worden. De behandeling heeft als doel om de ziekte te remmen en om klachten te verminderen.

Pathologie-onderzoek

Synoniem: PA, PAO

Het onderzoeken van het weggehaalde weefsel. Hierbij gebruikt de patholoog ook een microscoop. Een microscoop vergroot de cellen heel sterk, zodat de patholoog deze goed kan bekijken.

Pathologisch bewezen

Synoniem: PA-bewezen

In het weggehaalde weefsel zijn daadwerkelijk kankercellen gevonden. Dit is aangetoond met het onderzoek van de patholoog.

Patholoog

Synoniem: Klinisch patholoog, patholoog-anatoom

De patholoog is een medisch specialist die onderzoek doet op weggenomen weefsels en cellen. Dit materiaal is bij de biopsie, punctie en operatie weggehaald. Met het rapport van de patholoog kan de arts de definitieve diagnose stellen.

Penetrantie

Dit is het risico dat iemand met een erfelijke aanleg voor kanker ook echt de ziekte krijgt. Bijvoorbeeld: een penetrantie van 50% betekent dat de helft van de mensen met een bepaalde erfelijke aanleg daadwerkelijk de ziekte krijgen.

PET-scan

Bij een PET-scan wordt licht radioactieve glucose ingespoten en met een scanner een computerbeeld gemaakt van de plaatsen in het lichaam waar de stof zit. Kwaadaardige cellen zijn namelijk heel actief en hebben een hoger energieverbruik – ze hebben dus meer brandstof (of glucose) nodig. Als nu zo'n glucose ingespoten wordt, kan men met een PET-scan mooi zien waar in het lichaam er meer glucose opgenomen wordt – en waar er dus meer kwaadaardige cellen aanwezig zijn. Het onderzoek gebeurt op de afdeling nucleaire geneeskunde door een nucleair geneeskundige.

PARP-remmers

PARP staat voor poly-ADP-ribose-polymerase. Dat is een eiwit dat DNA-schade in de cel moet repareren. PARP-remmers zorgen ervoor dat het PARP-eiwit deze DNA-schade in kankercellen niet kan repareren, waardoor de kankercel zich niet kan herstellen en doodgaat.

Radioloog

Deze arts bekijkt de resultaten van het beeldvormend onderzoek. Zoals de echografie, (PET-) CT-scan en MRI-scan. Ook voert de radioloog de punctie uit.

Remissie

De ziekte is onder controle.

Resectie

Synoniem: Excisie, operatieve verwijdering

Het weghalen van weefsel met een operatie.

Respons

De reactie van de kankercellen op een behandeling. De respons kan verschillend zijn: compleet (helemaal), partieel (gedeeltelijk) of geen.

Revisie

Het opnieuw beoordelen van de resultaten van een onderzoek.

Second opinion

Synoniem: Tweede mening

Een tweede, onafhankelijke mening over de behandeling van een andere arts in een ander ziekenhuis.

Sereuze kanker

De meest voorkomende vorm van eierstokkanker. De kankercellen ontstaan in de buitenste laag cellen van de eierstok.

Stadiëringsoperatie

Synoniem: Chirurgische ingreep

Met deze operatie bepaalt de arts in welk stadium de kanker is. Op verschillende plaatsen in de onder- en bovenbuik worden stukjes weefsel (biopten) voor onderzoek weggenomen.

Stadium I

Het kankergezwel (de tumor) bevindt zich nog precies op de plek bevindt waar hij ontstaan is en is nog niet in de omliggende weefsels doorgegroeid.

Stadium II

De kanker is in het omliggende weefsel doorgegroeid maar blijft zeer dicht zitten bij de primaire tumor (waar de kanker is ontstaan). Er zitten meestal nog geen cellen in de lymfeklieren of in andere organen.

Stadium III

De kankercellen hebben zich verspreid in de lymfeklieren in de omgeving van de primaire tumor (waar de kanker is ontstaan) of in de buikholte.

Stadium IV

De kankercellen hebben zich verspreid in de rest van het lichaam.

Systemische therapie

Dit is een verzamelnaam voor chemotherapie, doelgerichte therapie, anti-hormonale therapie en immunotherapie. Dit zijn behandelingen met medicijnen die per tablet of via een infuus worden gegeven. Deze worden vaak voor of na een operatie gegeven. Deze medicijnen werken door het hele lichaam. Het doel is om kankercellen te doden.

Totale remissie

Synoniem: Complete remissie, volledige tumorregressie

Voor zover te beoordelen zijn er geen kankercellen meer te vinden.

Toxiciteit

Bijwerkingen die door de behandeling kunnen ontstaan.

Tumor

Dit is een zwelling. Een tumor kan goedaardig zijn, of kwaadaardig. Een kwaadaardige tumor is kanker.

Uitzaaiing

Synoniem: Metastase

Er zitten kankercellen van de tumor op andere plekken in het lichaam.

Verdacht

Synoniem: Suspect

De arts heeft een afwijking gezien. Mogelijk is het kanker, maar dat is nog niet zeker.

Verpleegkundig specialist

De verpleegkundig specialist is een zelfstandig behandelaar met een zelfstandige bevoegdheid. De kern van het vakgebied bestaat uit het bieden van een integrale behandeling aan zorgvragers op basis van klinisch redeneren in complexe zorgsituaties, waarbij de verpleegkundig specialist zorgt voor continuïteit en kwaliteit van de behandeling, en het ondersteunen van de autonomie, de eigen regie, het zelfmanagement en het bevorderen van de empowerment van zorgvragers binnen de patient journey. De behandeling omvat zowel geneeskundige als verpleegkundige interventies. De verpleegkundig specialist werkt vanuit een holistisch perspectief. Dat betekent dat zij zich richt op de ziekte en op het ziek zijn, waarbij de mens in zijn context centraal staat. Daarnaast richt zij zich op de gevolgen van ziekte en op preventie. Als zelfstandig behandelaar binnen een zorgteam is de verpleegkundig specialist regievoerend behandelaar of medebehandelaar.

Voorgeschiedenis

Synoniem: VG

De ziektes die iemand eerder heeft gehad.

Vochtretentie

Het lichaam houdt vocht vast.

Zorgpad

Synoniem: Zorgsamenwerking

In een zorgpad is beschreven hoe de zorg voor patiënten met een specifieke kankersoort is georganiseerd. Er staat stap-voor-stap vermeld wat, wanneer en door wie zorg wordt gegeven.